

§ 424

Dnr KS 2018/02433-1.3.6

Beslut - Motion från (M) om extern rättning av de nationella proven

Beslut

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Motionen avslås.

Reservation

Anna Hård af Segerstad (M), Caroline Högström (M) och Eleonore Lundkvist (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för Caroline Högströms (M) och Anna Hård af Segerstads (M) förslag.

Ärendebeskrivning

Caroline Högström (M) har i en motion med rubriken Motion från (M) om extern rättning av de nationella proven föreslagit att använda externa examinatoreer som en del i rättning av de nationella proven.

Kommunfullmäktige har den 11 november 2018 remitterat motionen till kommunstyrelsen för beredning.

Motionen har remitterats till grundskolenämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden.

Grundskolenämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden har inkommit med i huvudsak följande synpunkter.

Grundskolenämnden fattade den 23 april 2019 beslut om att införa central rättning av de nationella proven.

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden fattade den 22 maj 2019 beslut om att införa central rättning av de centrala proven.

Nämndernas yttrande visar att frågan om extern rättning har utretts i samband med beslut om införandet av central rättning. Nämnderna beskriver att extern rättning visserligen är möjligt men att det är en fråga om ekonomiska resurser samt att det finns svårigheter att hitta rätt kompetens för att genomföra extern rättning.

Kommunstyrelsen föreslår att motionen avslås mot bakgrund av nämndernas yttranden.

Stadsledningskontoret har till kommunstyrelsen lämnat följande förslag till beslut:

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Motionen avslås.

Yrkanden

Caroline Högström (M) och Anna Hård af Segerstad (M) yrkar bifall till motionen.

Carin Lidman (S) yrkar bifall till stadsledningskontorets förslag.

Proposition

Ordföranden finner att det finns två förslag till beslut, dels Caroline Högströms (M) och Anna Hård af Segerstads (M) förslag, dels Carin Lidmans (S) förslag. Ordföranden föreslår en propositionsordning där de två förslagen ställs mot varandra. Kommunstyrelsen godkänner föreslagen propositionsordning varvid den genomförs. Ordföranden finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med stadsledningskontorets förslag.

Kopia till

Grundskolenämnden

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Kommunstyrelsen
Ylva Wretås
Epost: ylva.wretas@vasteras.se

Kopia till
Grundskolenämnden
Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Kommunstyrelsen

Svar på Motion från (M) om extern rättning av de nationella proven

Förslag till beslut

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Motionen avslås.

Ärendebeskrivning

Caroline Högström (M) har i en motion med rubriken Motion från (M) om extern rättning av de nationella proven föreslagit att använda externa examinatorer som en del i rättning av de nationella proven.

Kommunfullmäktige har den 11 november 2018 remitterat motionen till kommunstyrelsen för beredning.

Motionen har remitterats till grundskolenämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden.

Grundskolenämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden har inkommit med i huvudsak följande synpunkter.

Grundskolenämnden fattade den 23 april 2019 beslut om att införa central rättning av de nationella proven.

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden fattade den 22 maj 2019 beslut om att införa central rättning av de centrala proven.

Nämndernas yttrande visar att frågan om extern rättning har utretts i samband med beslut om införandet av central rättning. Nämnderna beskriver att extern rättning visserligen är möjligt men att det är en fråga om ekonomiska resurser samt att det finns svårigheter att hitta rätt kompetens för att genomföra extern rättning.

Kommunstyrelsen föreslår att motionen avslås mot bakgrund av nämndernas yttranden.

Juridisk bedömning

Kommunstyrelsen är behörig att fatta beslutet i enlighet med kommunstyrelsens reglemente och kommunallagen.

§ 174

Dnr GSN 2019/01912-1.7.1

Yttrande till kommunstyrelsen över motion från (M) om extern rättning av de nationella proven

Beslut

Grundskolenämnden antar barn- och utbildningsförvaltningens förslag till yttrande, 2019-08-05, som sitt eget och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen har översänt en motion från Moderaterna om extern rättning av de nationella proven för yttrande. Motionen är undertecknad av Caroline Högström (M). I motionen föreslås:

- Att använda externa examinatorer som en del i rättning av de nationella proven.

Yttrandet skulle ha varit kommunstyrelsen tillhanda senast den 12 juni 2019.

Barn- och utbildningsförvaltningen har i tjänsteutlåtande, daterat den 5 augusti 2019, lämnat följande förslag till beslut:

Grundskolenämnden antar barn- och utbildningsförvaltningens förslag till yttrande, 2019-08-05, som sitt eget och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Yrkanden

Anna Lundberg (L) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Kopia till

Kommunstyrelsen

Barn- och utbildningsförvaltningen
Peter Johansson
Epost: peter.johansson@vasteras.se

Kommunstyrelsen

Yttrande till kommunstyrelsen över motion från (M) om extern rättning av de nationella proven

Den 29 januari 2019, § 11, gav grundskolenämnden barn- och utbildningsförvaltningen i uppdrag att ta fram ett system för central rättning av nationella prov.

Utifrån uppdraget tog barn- och utbildningsförvaltningen fram en rapport (bifogas yttrandet) som beskriver möjligheter, utmaningar och förutsättningar för central rättning av nationella prov i den kommunala grundskolan. Rapporten behandlades vid grundskolenämndens sammanträde den 23 april 2019. Grundskolenämnden beslutade vid detta sammanträde att införa central rättning av nationella prov i årskurserna 3, 6 och 9, från och med läsåret 2019/2020, utifrån de förutsättningar som beskrivs i rapporten.

I rapporten lyfts frågan om att ta in extern kompetens för rättning av nationella prov. Rekryteringen av personer med lärarlegitimation och ämnesbehörighet bedömdes som svår samtidigt som det skulle medföra höga kostnader. Därtill undersökte barn- och utbildningsförvaltningen tillgången på pensionerade lärare i respektive ämne och bedömde antalet som försumbart. Den uppskattade kostnaden för att ta in pensionerade lärare för rättning av nationella prov uppskattades hamna på cirka 3 miljoner kronor. Bedömningen gjordes därför att det inte fanns möjlighet att i dagsläget genomföra ett sådant alternativ.

I rapporten lyfter förvaltningen även frågan kring digitala nationella prov och fördelen med automatisk rättning. Skolverket har uppdrag av regeringen "Att digitalisera de nationella proven m.m.". Enligt uppdraget ska de nationella proven kunna genomföras digitalt 2022. Digitala nationella prov skulle bland annat minska arbetstiden för bedömning och resultatrapportering samt ge en mer likvärdig bedömning av prov (genom exempelvis automatisk rättning och avidentifierade elevsvar).

Bilaga:

Åtterrapportering - Central rättning av nationella prov, daterad 2019-04-08

2019-04-08
Dnr: GSN 2018/03691-1.3.6

Återrapportering - Central rättning av nationella prov

Barn o utbildningsförvaltning
721 87 Västerås
021-39 00 00 • www.vasteras.se

Johansson, Peter
021-392812 • peter.johansson@vasteras.se

VÄSTERÅS STAD

2019-04-08

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning och slutsatser	3
2. Inledning	4
3. Avgränsningar	4
4. Omfattning av de nationella proven.....	4
5. Hur sker rättningen av nationella prov idag?	8
5.1. Undervisande lärare rättar själv proven	9
5.2. Hur hinna med rättningen?	9
5.3. Utmaningar	10
6. Modeller för central rättning	10
6.1. Lärare anställs centralt av huvudman, proven rättas av extern kompetens... ..	10
6.2. Central/Gemensam rättning av nationella prov på huvudmannanivå, men av undervisande lärare	11
6.3. Exempel från andra kommuner, Mariestad och Enköping	13
7. Syfte med nationella prov.....	14
8. Skolverkets arbete med digitalisering av nationella prov.....	15
9. Verksamhetens bedömning av möjligheter till central rättning.....	15

2019-04-08

1. Sammanfattning och slutsatser

Rättningen och bedömningen av de nationella proven inom grundskolan tar mycket tid i anspråk av undervisande lärare. Den tid skolan anslår till rättning är inte synlig idag men synliggörs med den centrala rättningen. Det finns starka skäl till att pröva om man kan flytta den uppgiften till någon annan än undervisande lärare.

Ett annat argument för central rättning av nationella prov som förvaltningen vill lyfta är för att garantera en rättvis och likvärdig bedömning, något som Skolverket och Skolinspektionen påpekat i ett flertal rapporter.

Om man ska genomföra en central rättning menar förvaltningen att det bör vara legitimerade lärare som genomför rättningen, eftersom det är av yttersta vikt att bedömningen är rättssäker och att undervisande lärare litar på den. Vi har redan idag ett tufft läge med att hitta personal som kan arbeta som ordinarie lärare, och att då hitta personer med samma kompetens som kan arbeta under kortare perioder enbart med rättning av nationella prov tror förvaltningen blir svårt och dyrt. En uppskattning av kostnaderna för grundskoleverksamheten att anställa externt skulle uppgå till cirka 3 miljoner kronor årligen.

Ett annat alternativ är att man stärker den gemensamma bedömningskulturen på våra skolor. Genom att lärare i ämnen med nationellt prov träffas på vissa datum vid tiden för rättning av de nationella proven skapar vi möjlighet för lärare att sambedöma prov. Vi stärker också den likvärdiga och rättvisa bedömningen genom att lärare inte rättar sina egna prov. Det kan antingen ske under olika dagar för de olika ämnena men med vidhängande vikarieproblem på enheterna eller under studiedagar då alla lärare är tillgängliga och undervisningen inte påverkas. Det senare alternativet att rättning genomförs under studiedagar förordas av förvaltningen. Förvaltningen har undersökt möjligheten att flytta två studiedagar, on 8 januari och fredag 29 maj, till vecka 21. Tisdag 19 maj och onsdag 20 maj kan användas till rättning och bedömning av nationella prov samt annan kompetensutveckling för övriga lärarkategorier.

Oavsett alternativ kommer vissa prov eller delar av prov behöva rättas på respektive enhet. De insatser som rektor genomför på skolan i samråd med lärare kan vara att man får undervisningsfria dagar (antingen att vikarie kommer in och genomför undervisning eller att man har andra aktiviteter för eleverna under tiden) eller att man kompenseras på andra sätt för den högre arbetsbelastningen.

2019-04-08

Det viktiga är att det finns en dialog tillsammans mellan rektor och lärare om hur man hanterar de nationella proven.

2. Inledning

Den 29 januari 2019 gav Grundscolenämnden ett uppdrag till barn- och utbildningsförvaltningen att ta fram ett system för central rättning av nationella prov som ska samordnas med det nationella uppdraget om central rättning. Detta system ska vara infört senast till höstterminen 2019.

I motiveringen till uppdraget skrivs det "Lärarna behöver mer tid för att få vara lärare, att vara den pedagogiska ledaren i klassrummet. Den administrativa bördan på lärarna måste lättas. Ett system med central rättning av nationella prov skulle kunna underlätta för lärarna."

Ett annat argument för central rättning av nationella prov som förvaltningen vill lyfta är för att garantera en rättvis och likvärdig bedömning, något som Skolverket och Skolinspektionen påpekat i ett flertal rapporter.

Uppdraget ska återrapporteras under våren 2019.

Den här skrivningen utgör denna återrapport till nämnden.

3. Avgränsningar

Denna rapport omfattar endast den kommunala grundskolan och tar alltså inte med hur de fristående aktörerna löser frågan med de nationella proven.

4. Omfattning av de nationella proven

I grundskolan genomförs nationella prov i svenska/svenska som andraspråk och matematik i årskurs 3, i svenska/svenska som andraspråk, matematik samt engelska i årskurs 6 och årskurs 9. I årskurs 9 genomförs de dessutom i ett av ämnena biologi, fysik eller kemi samt i ett av ämnena geografi, historia, religion eller samhällskunskap. Se tabell 1 nedan.

Tabell 1. Antal nationella prov i årskurserna 3, 6 och 9.

Åk/ämne	Sv/sva	Engelska	Matematik	Biologi, kemi, fysik	Geografi, historia, religion, samhällskunskap
3	x		x		
6	x	x	x		
9	x	x	x	x	x

2019-04-08

De nationella proven innehåller både muntliga och skriftliga delprov. De skriftliga delproven kan vara fler i vissa ämnen och av olika stor omfattning. De muntliga delproven genomförs under höstterminen, de skriftliga under vårterminen.

I figur 1 på sidan sex syns en översikt över vårterminen 2020 som visar då de nationella proven genomförs i årskurserna 6 och 9. I årskurs 3 finns inga fastställda dagar för proven utan de genomförs under veckorna 11 till 20.

2019-04-08

Figur 1. Översikt över dagar då nationella prov genomförs i årskurserna 6 och 9, våren 2020. Vecka 11 till vecka 20 genomförs proven i årskurs 3.

Mån	W	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
Jan	2	6	7 Studiedag	8 Studiedag	9 Skolstart	10
Jan	3	13	14	15	16	17
Jan	4	20	21	22	23	24
Jan	5	27	28	29	30	31
Feb	6	3 NÄP 6 Sv B1+C1	4	5 NÄP 6 Sv B2+C2	6	7
Feb	7	10	11	12	13	14
Feb	8	17	18	19	20	21
Feb		24 SPORTLOV	25 SPORTLOV	26 SPORTLOV	27 SPORTLOV	28 SPORTLOV
Mar	10	2	3	4	5	6
Mar	11	9	10 NÄP 9 Sv B	11	12 NÄP 9 Sv C	13
Mar	12	16	17	18	19	20
Mar	13	23	24	25	26	27
Apr	14	30	31 NÄP 6 En B	1 NÄP 9 No	2 NÄP 6 En C	3
Apr	15	6 PÅSKLOV	7 PÅSKLOV	8 PÅSKLOV	9 PÅSKLOV	10 PÅSKLOV
Apr	16	13 PÅSKLOV	14	15	16	17
Apr	17	20	21 NÄP 9 En B	22	23 NÄP 9 En C	24
Maj	18	27	28	29	30	22 1:a maj
Maj	19	4	5 NÄP 6 Ma B+C	6 NÄP 9 So A	7 NÄP 6 Ma D+E	8 NÄP 9 So B
Maj	20	11	12	13 NÄP 9 Ma B+C	14	15 NÄP 9 Ma D
Maj	21	18	19	20	21 Kr.Him.f	22
Maj	22	25	26	27	28	29 Studiedag
Juni	23	1	2	3	4	5
Juni	24	8	9	10 AVSLUTNING	11 Studiedag	12 Studiedag
	25	15 Studiedag				

Det är svårt att exakt ange hur omfattande tidsåtgången blir för att rätta de nationella proven. Olika elever svarar helt olika och det kan krävas olika insatser av lärare för att bedöma elevernas svar på ett korrekt och rättssäkert sätt. En rimlig uppskattning, som gjorts av såväl Skolverket, Skolinspektionen och utbildningsdepartementet är att ett nationellt prov i grundskolan tar mellan 30 - 70 minuter att bedöma.

2019-04-08

I tabell 2 nedan redovisas

- uppskattad tid för rättning av respektive prov, kolumn 1
- antal elever i respektive årskurs läsåret 2019/2020, kolumn 3
- totala tiden i timmar utifrån antal elever i respektive årskurs, kolumn 5
- antal rättningsdagar vid 7 timmars arbetsdag, kolumn 6
- antal lärare som behövs vid rättning – beroende av antal rättningsdagar, kolumn 8

Tabell 2. Angiven tid för rättning av ett nationellt prov i respektive ämne samt årskurs (Skolverket och regeringen) samt uppkommet behov av lärare för rättning beroende av antal rättningsdagar. I detta exempel är förslaget två dagar.

Prov	1 Min/ prov enligt regeringen	2 Min/ prov enligt Skolverket	3 Antal elever lå 19/20	4 Summa min	5 Summa tim	6 Antal dgr, 7 tim/dag	7 Förslag antal rättnings- dagar	8 Antal lärare som behövs
Sv åk 3	30	70	1464	43920	732	105	2	52
Ma åk 3	30	40	1464	43920	732	105	2	52
Sv åk 6	40	*	1303	52120	869	124	2	62
Ma åk 6	40	*	1303	52120	869	124	2	62
En åk 6	40	*	1303	52120	869	124	2	62
Sv åk 9	* 60	*	1057	63420	1057	151	2	76
Ma åk 9	* 60	*	1057	63420	1057	151	2	76
En åk 9	* 60	*	1057	63420	1057	151	2	76
So åk 9	35	60	1057	63420	1057	151	2	76
No åk 9	40	60	1057	63420	1057	151	2	76

* Tidsuppskattning saknas. De tidsmått som använts vid beräkning är de som redovisas i kolumn 1.

Källa: Enligt Lärarnas tidning 2014¹

¹ Lärarförbundet 20190123

<https://lararnastidning.se/tid-for-provrattning-alltfor-snalt-tilltagen/>

2019-04-08

5. Hur sker rättningen av nationella prov idag?

I årskurs 6 i matematik har central rättning tillämpats under de senaste två åren under ledning av enheten för didaktik och ämnesutveckling, EDÄ. Då bedömarkompetensen är och har varit högre på högstadiet har den centrala rättningen varit beroende av att lärare från högstadiet deltagit. Beräkningsgrund vid rättningen i årskurs sex har varit; en lärare, 20 elever, två dagar vilket motsvarar cirka 40 minuter per prov och stämmer väl överens med uppskattat värde i tabell 2, sid 7.

Idag sker rättningen av de nationella proven i de allra flesta fall av undervisande lärare. Sambedömning förekommer, informell sådan samt i organiserad form. Med organiserad sambedömning avses här att skolan har strukturer och rutiner för att lärare ska bedöma prov i samarbete eller i diskussion med kollegor. Med informell sambedömning avses här att lärare bedömt prov i samråd eller i samarbete med kollegor trots att formella strukturer och rutiner för sambedömning saknas på skolan. Det förekommer att skolor avidentifierar proven i samband med rättningen.

Skolinspektionen har sedan 2009 haft i uppdrag av regeringen att varje år genomföra viss central rättning av nationella prov i årskurs nio. Att jämföra skolornas bedömningar med externa lärares bedömningar är ett sätt att mäta likvärdigheten i betygssättningen av nationella prov. Syftet är att stödja en likvärdig bedömning och betygssättning av proven över landet genom att undersöka bedömningarnas likvärdighet samt analysera vilka faktorer som främjar likvärdig bedömning av de nationella proven. I den senaste rapporten från november 2018² skriver man att *"för närmare tre av fyra delprov har någon form av sambedömning tillämpats i samband med bedömningen av elevlösningen. Vid sambedömning minskar de genomsnittliga skillnaderna i betygssättningen. Bedömningsprocessen påverkar även variationen mellan olika skolors avvikelsegrad. Sambedömning och extern bedömning minskar variationen. I viss mån visar även avidentifiering på liknande tendenser."*

Det har stor betydelse för likvärdigheten och rättssäkerheten hur rättning och bedömning genomförs!

² Skolinspektionen, Ombedömning av nationella prov 2017 – Fortsatt stora skillnader

2019-04-08

5.1. Undervisande lärare rättar själv proven

Motivet till att många undervisande lärare genomför rättningen är att det nationella provet utgör ett viktigt underlag för bedömningen av elevers kunskaper. Om man får ett resultat på det nationella provet av en extern bedömare så svarar lärare att de går miste om viktigt underlag för att se elevernas progression mot målen.

Vid möte med lärare representerandes de olika stadierna liksom de olika ämnena framfördes följande synpunkter;

- Rättning under (två) studiedagar är det enda riktiga. (Se exempel från Mariestad under avsnitt 6.3.) Att rätta på andra dagar skapar mer problem med vikarier mm på enheten.
- Central rättning med bedömning anser man verkligen är kompetensutveckling.
- Tidsuppskattning och därmed bemanning bör förvaltningen vara observant på.
- Framfördes en oro över om antalet lärare räcker till, särskilt då många undervisar i två av de ämnena med nationella prov.

5.2. Hur hinna med rättningen?

Exempel på hur skolor har löst frågan med rättning av de nationella proven;

- Skolan låter lärare vara fria från undervisning under någon/några dagar i samband med rättningen. Elevernas undervisning löper på genom att kollegor vikarierar, extern vikarie från Vikarieförmedlingen anlitas eller på annat sätt.
- Skolan utnyttjar friluftsdagar då en eller flera ämnesgrupper friställs för rättning av proven.
- Studiedagar tas i anspråk för rättning.
- Rättning på annan tid med möjlighet till kompensationsuttag vid annat tillfälle.
- Konferenstid anslås för rättning.

Gemensamt för de skolor som kan är att de ofta rättar tillsammans, d.v.s. alla lärare i till exempel engelska sitter tillsammans för att rätta gemensamt. Det kan då ske genom så kallad organiserad sambedömning eller informell sambedömning som beskrevs tidigare. Då kan lärare be en annan ämneskollega titta på ett prov som man själv är osäker på. Detta lyfts fram som en styrka på de skolor som har flera ämneslärare, och som en riskfaktor/svaghet på de skolor där ämnesläraren är ensam.

2019-04-08

Skolor med få ämneslärare i ämnet har börjat samarbeta för att klara både kravet på rättvis och likvärdig bedömning och på att effektivisera rättandet.

5.3. Utmaningar

Med central rättning synliggörs den tid rättning av de nationella proven tar. Idag osynliggörs tiden på respektive enhet som utifrån sina förutsättningar och för att minimera störningen av elevernas undervisning tar annan tid i anspråk enligt beskrivningen i avsnitt 5.2. Nackdelar är att skolan inte kan använda studiedagar och konferenstider på tänkt sätt för att utveckla verksamheten. Likaså påverkas intentionen med friluftsdagar.

6. Modeller för central rättning

Om förvaltningen ska införa ett gemensamt system för central rättning finns det lite olika modeller man kan föreslå.

6.1. Lärare anställs centralt av huvudman, proven rättas av extern kompetens

Förvaltningen anställer lärare, antingen de som kan arbeta extra eller pensionerade lärare. Ett grundkrav för att kunna komma ifråga för en anställning är att man har en lärarlegitimation som avser såväl ämne som nivå för att kunna göra en bedömning som är rättssäker och som lärare på skolorna litar på. Omfattningen är sådan att det skulle betyda att vi behöver lärare inne under olika perioder, men framför allt i mars, april och maj när de flesta nationella prov genomförs.

Att genomföra en rekrytering av dessa kompetenser kan visa sig svårt, eftersom det är mycket specialiserad kompetens som efterfrågas och det sker under en mycket begränsad tid. Detta leder till att det kommer att bli dyra tjänster som behöver köpas in. Tänkbara alternativ varifrån dessa kompetenser kan komma är bemanningsföretag, pensionerade lärare, den egna förvaltningen eller kombinationer av dessa. Är det det senare alternativet uppkommer frågan om vikare för dessa. Enligt HR-avdelningen i förvaltningen finns ingen aktuell förteckning över nyligen pensionerade lärare med legitimation och i vilket ämne. För att nå dem behöver man annonsera. Antalet lärare enligt tabell 2 på sid 7 är så stort vid rättning att andelen möjliga pensionerade lärare i respektive ämne troligen är försumbar.

En uppskattning från förvaltningen är att det kommer att kosta cirka 3 miljoner kronor att bemanna en sådan organisation. Se tabell 3 på sidan 11.

Grundskoleverksamheten ser inte att pengar finns för att genomföra detta.

2019-04-08

Tabell 3. Uppskattad kostnad för rättning av nationella prov. I detta exempel genomförs de på två dagar.

Prov	Antal rättningsdagar	Antal lärare som behövs	Uppskattad kostnad
Sv åk 3	2	52	0,55 Mkr
Ma åk 3	2	52	
Sv åk 6	2	62	0,83 Mkr
Ma åk 6	2	62	
En åk 6	2	62	
Sv åk 9	2	76	1,70 Mkr
Ma åk 9	2	76	
En åk 9	2	76	
So åk 9	2	76	
No åk 9	2	76	
		Summa:	3 Mkr

6.2. Central/Gemensam rättning av nationella prov på huvudmannanivå, men av undervisande lärare

I detta scenario genomförs rättningen av de nationella proven av lärare i respektive ämne, men den genomförs samordnat och gemensamt. Behovet av antal lärare syns i tabell 2 på sidan 7 och är beroende av antal rättningsdagar. Varje skola som har lärare i något av ämnena med nationella prov bidrar med lärare under ett visst antal dagar, som bestäms i förväg, i förhållande till elevantalet. Tabell 4 på sidan 13 visar behovet av lärare på våra tio skolor med högstadium. Proven avidentifieras och rättas inte av undervisande lärare. Huvudmannen ansvarar för att bygga upp en process för hur det ska gå till. Dessa lärare friställs från undervisning under vissa dagar, och rättar samtliga nationella prov.

I detta exempel sker det ingen utökning av kostnaden på central nivå, utan den kostnad som det kan innebära att ta in en extern vikarie belastar i första hand skolans ekonomi. Detta menar förvaltningen är rimligt eftersom det statsbidrag som finns gällande de nationella proven ligger "inbakade" i den elevsättning som utgår till skolan.

2019-04-08

Då det är 28 enheter med låg- och mellanstadium blir antalet lärare per enhet inte så stort, maximalt tre lärare. På högstadieskolorna, tio till antalet, blir däremot antalet lärare per enhet mycket större, mellan fyra och 13 lärare. Nybyggeskolan och Viksängsskolan som enligt beräkningsmodellen ska bidra med 13 respektive 12 lärare har inte så många lärare i något av ämnena med nationella prov. Om antalet rättningsdagar ökar till det dubbla, från två dagar till fyra dagar, halveras behovet av lärare. Problemet som uppstår då är att administrationen av de nationella proven dominerar tiden från påsklovet till skolavslutningen vilket kraftigt påverkar elevernas undervisning. Se figur 2 sid 12 samt tabell 4 sid 13.

Figur 2. Exempel från högstadieskolors kalendarium, vt 2020. Rättningsdagar, två per ämne i fem ämnen, är markerade med rosa.

Mar	10	2	3	4	5	6
Mar	11	9	10 NÄP 9 Sv B	11	12 NÄP 9 Sv C	13
Mar	12	16	17	18	19 Rättning Sv 9	20 Rättning Sv 9
Mar	13	23	24	25	26	27
Apr	14	30	31	1 NÄP 9 No	2	3
Apr	15	6 PÅSKLOV	7 PÅSKLOV	8 PÅSKLOV	9 PÅSKLOV	10 PÅSKLOV
Apr	16	13 PÅSKLOV	14	15 Rättning No 9	16	17 Rättning No 9
Apr	17	20	21 NÄP 9 En B	22	23 NÄP 9 En C	24
Maj	18	27 Rättning En 9	28	29 Rättning En 9	30	22 1:a maj LOV
Maj	19	4	5	6 NÄP 9 So A	7	8 NÄP 9 So B
Maj	20	11	12 Rättning So 9	13 NÄP 9 Ma B+C	14 Rättning So 9	15 NÄP 9 Ma D
Maj	21	18 Rättning Ma 9	19 Rättning Ma 9	20	21 Kr Him f LOV	22 LOV
Maj	22	25 5	26	27	28	29 Studiedag
Juni	23	1 Helgdag	2	3	4	5
Juni	24	8	9	10 AVSLUTNING	11 Studiedag	12 Studiedag

En annan utmaning för skolorna är att upprätthålla kvaliteten i undervisningen då många lärare är frånvarande för rättning. Vikarier från Vikarieförmedlingen torde

2019-04-08

inte räckta till då vikariebehovet finns samtidigt på alla skolor. Skolorna måste då hitta "alternativa lösningar" för att bedriva verksamheten.

En inventering av lärarnas legitimation i ämnet behöver göras för att säkra antalet möjliga lärare som kan delta vid rättningstillfällena. Ett uttag från Competenz ger bara person och legitimation, inte legitimation i vilket ämne. För att få fram de uppgifterna krävs handpåläggning för varje lärare.

Tabell 4. Antal lärare från respektive högstadieskola beräknat utifrån andel elever i årskurs 9 och två rättningsdagar.

	Åk 9						
	Andel åk 9 av totala antalet	Antal från enheten - sv/sva	Antal från enheten - ma	Antal från enheten - en	Antal från enheten - so	Antal från enheten - no	
	9						
Pettersbergsskolan	83	7,9%	6	6	6	6	6
Nybyggeskolan	185	17,5%	13	13	13	13	13
Kristiansborgsskolan	122	11,5%	9	9	9	9	9
Apalbyskolan	52	4,9%	4	4	4	4	4
Önstaskolan	113	10,7%	8	8	8	8	8
Rönnbyskolan	53	5,0%	4	4	4	4	4
Irstaskolan	85	8,0%	6	6	6	6	6
Viksängsskolan	164	15,5%	12	12	12	12	12
Skiljeboskolan	119	11,3%	9	9	9	9	9
Tillbergaskolan	58	5,5%	4	4	4	4	4
Total	1057	100,0%	76	76	76	76	76

6.3. Exempel från andra kommuner, Mariestad och Enköping

Ett alternativ som förvaltningen undersökt är hur man organiserat rättningen i Mariestads kommun. Där har man haft central rättning sedan 2012 ungefär enligt den modell som beskrivits ovan. Man frångår nu den modellen då behovet av vikarier gör det svårt att behålla kvaliteten på undervisningen och att elevernas kunskaper drabbas. Från detta läsår provar man en ny modell. Förvaltningen har flyttat två studiedagar till slutet av maj. Under dessa två dagar ska alla nationella prov rättas och alla lärare som är behöriga i något av de ämnen som har nationellt prov deltar. Övriga lärare som inte undervisar i något ämne med nationellt prov

2019-04-08

har annan kompetensutveckling dessa dagar. Att delta i rättning och bedömningsdiskussioner ses som kompetensutveckling.

I Enköping genomförs central rättning i årskurserna 3, 6 och 9, sedan några år tillbaka. Det gäller enbart ämnena svenska, engelska och matematik där de genomförs under två dagar per prov och årskurs, undantaget svenska i årskurs 6 som gör det under tre dagar. So-ämnen och No-ämnen rättas av respektive skola. Rättningen sker maximalt en vecka efter genomfört prov. Tidsåtgången har man kommit fram till genom empiri, d.v.s. genom utprovning under flera år.

Studiedagar för läsåret 2019/2020 i vår förvaltning är redan bestämda då de har synkroniserats med andra nämnder. Efter undersökning är det dock möjligt att förändra i beslutade läsårsdata, för att möjliggöra rättning enligt den nya Mariestadsmodellen, utan att det påverkar övriga verksamheter. För läsåret 2020/2021 går det att flytta studiedagar så att rättning enligt den nya Mariestadsmodellen möjliggörs.

7. Syfte med nationella prov

De nationella proven syftar till att stödja en rättvisande och likvärdig betygssättning. Om en elev har genomfört ett nationellt prov ska resultatet på provet särskilt beaktas vid betygssättningen. Provresultatet ska inte helt styra betyget, utan vara ett stöd vid betygssättningen. Resultatet på ett nationellt prov kan alltså inte vara det enda underlaget, men det går inte att bortse från resultatet om det inte finns särskilda skäl för det. Anledningen är att nationella prov är välkonstruerade, noga utprovade och har utvecklats just för att vara ett stöd vid betygssättningen. Resultat på ett nationellt prov har därför större betydelse än andra enskilda underlag vid lärarens allsidiga utvärdering av elevens kunskaper vid betygssättningen.

Skolverket skriver i en rapport³ "Skillnaden i betygssättning i relation till de nationella proven mellan olika skolor är stor. Det finns många skolor där en stor del av eleverna får högre betyg än provbetyg och det finns många skolor där de flesta elever får samma eller lägre betyg än provbetyg. De grundläggande problemen är inbyggda i betygssystemet och kan inte tillskrivas lärarkollektivet. För att nå en markant ökad likvärdighet i betygssättningen krävs systemförändringar i betygssystemet, exempelvis att de nationella proven på något vis styr betygssättningen på skolnivå. Sådana systemförändringar behöver

³ Analyser av likvärdig betygssättning mellan elevgrupper och skolor, Skolverket 2019.
<https://www.skolverket.se/publikationer?id=4035>

2019-04-08

utredas noggrant och vägas mot tänkbara negativa effekter som förändringarna kan få.”

8. Skolverkets arbete med digitalisering av nationella prov

Skolverket har uppdrag av regeringen ”Att digitalisera de nationella proven m.m.”. Enligt uppdraget ska de nationella proven kunna genomföras digitalt 2022. I delrapport två redovisas hur långt arbetet fortskridit.⁴ Skolverket har upphandlat en provplattform i vilken provkonstruktion, genomförande, bedömning och sammanställning av resultat ska ske. 100 skolor ingår i en försöksverksamhet under perioden hösten 2018 till och med 2021. En del i Skolverkets uppdrag är att utvärdera aspekter av extern bedömning, dvs att annan än undervisande lärare rättar, och medbedömning vilket kommer att ske på försöksskolorna. Skolverket skriver på sin hemsida;

Det finns flera fördelar med digitala nationella prov jämfört med dagens analoga prov. Några av fördelarna är:

- Minskad arbetstid för bedömning och resultatrapportering.
- Reducerad arbetstid för lärare vid inrapportering av resultat till skolhuvudmän, lärosäten och SCB.
- Mer likvärdig bedömning av prov (till exempel automatisk rättning och avidentifierade elevsvar).
- Flera delar av kursplaner kan prövas i proven.
- Ökad användbarhet och tillgänglighet för elever med funktionsnedsättning genom tekniska lösningar.

9. Verksamhetens bedömning av möjligheter till central rättning

På skolor med låg- och mellanstadium är antalet nationella prov färre per stadium än på skolor med högstadium. Likaså är provens omfattning mindre och därmed kräver de en mindre rättningsinsats av lärarna på dessa skolor än på högstadieskolorna. Antalet enheter med låg- och mellanstadium är 28 medan det finns tio enheter med högstadium. Det gör att det är ett möjligt antal lärare för respektive enhet att bidra med vid rättning och ändå klara att bedriva en kvalitativt god verksamhet för eleverna. För högstadieskolorna är denna modell

⁴ Redovisning av uppdrag att digitalisera de nationella proven m.m., Skolverket 2019-02-06. <https://www.skolverket.se/publikationer?id=4040>

2019-04-08

inte möjlig utifrån det antal lärare som åtgår dels för att skolan inte har så många lärare per ämne, dels för att det inte går att upprätthålla kvaliteten i undervisningen. Utifrån ovanstående gör förvaltningen den bedömningen att central rättning av nationella prov går att genomföra i årskurserna tre och sex men inte på högstadiet. Om studiedagar används för central rättning som i exemplet från Mariestad är det möjligt att genomföra dem även på skolor med högstadium. För det krävs även en överenskommelse med de fackliga organisationerna om synen på studiedagars användning. Frågan behandlades i GrundSam onsdag 20 mars och mottogs mycket positivt.

§ 163

Dnr UAN 2019/00823-1.7.1

Yttrande till kommunstyrelsen över motion från (M) om extern rättning av de nationella proven

Beslut

1. Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden antar barn- och utbildningsförvaltningens yttrande som sitt eget och överlämnar det till kommunstyrelsen.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen har översänt en motion från Moderaterna om extern rättning av nationella prov. Motionen är undertecknad av Caroline Högström (M). I motionen föreslås :

- att Västerås stad använder externa examinatorer som en del i rättning av de nationella proven.

Yttrandet skulle ha varit kommunstyrelsen tillhanda senast den 12 juni 2019, men utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden har begärt, och fått, anstånd med att lämna sitt yttrande.

Barn och utbildningsförvaltningen har i tjänsteutlåtande, daterat 2019-08-20, lämnat följande förslag till beslut:

1. Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden antar barn- och utbildningsförvaltningens yttrande som sitt eget och överlämnar det till kommunstyrelsen.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad

Yrkanden

Carin Lidman (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Kopia till

Kommunstyrelsen

VÄSTERÅS STAD

Barn och utbildningsförvaltningen
Hultin, Andreas

YTTRANDE

Datum
2019-08-20

Diariernr
Dnr: 2019/00823

Sida
1 (1)

Yttrande till kommunstyrelsen över motion från (M) om extern rättning av de nationella proven

Den 30 januari 2019, § 20, gav utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden barn- och utbildningsförvaltningen i uppdrag att ta fram ett system för central rättning av nationella prov.

Utifrån uppdraget tog barn- och utbildningsförvaltningen fram en rapport (bifogas yttrandet) som beskriver möjligheter, utmaningar och förutsättningar för central rättning av nationella prov i den kommunala grund- och gymnasieskolan. Rapporten behandlades vid utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens sammanträde den 22 maj 2019. Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden beslutade vid detta sammanträde att införa central rättning av nationella prov på försök i ett ämne, från och med läsåret 2019/2020, utifrån de förutsättningar som beskrivs i rapporten.

I rapporten lyfts frågan om att ta in extern kompetens för rättning av nationella prov. Rekryteringen av personer med lärarlegitimation och ämnesbehörighet bedömdes som svår samtidigt som det skulle medföra höga kostnader. Därtill undersökte barn- och utbildningsförvaltningen tillgången på pensionerade lärare i respektive ämne och bedömde antalet som försumbart. Den uppskattade kostnaden för att ta in pensionerade lärare för rättning av nationella prov uppskattades hamna på cirka 2 miljoner kronor. Bedömningen gjordes därför att det inte fanns möjlighet att i dagsläget genomföra ett sådant alternativ.

I rapporten lyfter förvaltningen även frågan kring digitala nationella prov och fördelen med automatisk rättning. Skolverket har uppdrag av regeringen "Att digitalisera de nationella proven m.m.". Enligt uppdraget ska de nationella proven kunna genomföras digitalt 2022. Digitala nationella prov skulle bland annat minska arbetstiden för bedömning och resultatrapportering samt ge en mer likvärdig bedömning av prov (genom exempelvis automatisk rättning och avidentifierade elevsvar).

Bilaga:

Återrapportering - Central rättning av nationella prov, daterad 2019-04-15

Extern rättning av de nationella proven

Den administrativa bördan för dagens lärare är ett ständigt diskussionsämne i de flesta samhällspolitiska kretsar. Här har Moderaterna och Alliansen i olika skeden presenterat en rad förslag för att underlätta lärarnas arbete.

Ett av dessa är att Västerås Stad uppdrar åt så kallade externa examinatorer som rättar de nationella proven. Det finns idag ett pågående arbete inom matematiken där man även försöker ha ett lärande i betygprocessen som varit framgångsrikt. Vi skulle vilja att de pedagogiska nämnderna tar inspiration av detta och flytta delar av rättningen av de nationella proven till en central nivå. Att använda externa examinatorer som också samverkar med befintlig lärarkår för att både utveckla men också förenkla rättningen av de statligt förlagda proven.

Under många år har det flaggats för att de nationella proven snart skall blir digitala. Men vi kan inte låta Västerås lärare och elever vänta utan behöver titta på ett effektivare sätt att lösa det tidskrävande i rättningen av de nationella proven.

Med anledning av ovanstående föreslås kommunfullmäktige besluta:

att använda externa examinatorer som en del i rättning av de nationella proven.

Caroline Högström (M)